

Martin Kirigin

PO LITURGIJI SMO SVI U KRISTU JEDAN (2)

U prvom smo dijelu ovoga sastavka mogli uvidjeti koje nam sve poticaje i pripomoći za što srdačnije i ustrajnije naše sjedinjenje s Kristom Glavom i s udovima njegova Tijela pružaju stalni misni tekstovi i obredi. Ako se kome izlaganje činilo previše zanosnim — a gdje je zanos moguć kao u istinski proživljavanoj liturgiji? — sve će bolje shvatiti kad barem letimice pregledamo što o tom predmetu svima pružaju liturgijski obrasci dvaju *povlaštenih vremena: božićnog i vazmenog*. Ova nam svake godine u svakidašnjicu „kroz godinu” i kroz život unose sve one vrednote što nam ih je zaslužio i stavio na raspolaganje naš Gospodin Isus Krist kad je pohodio i otkupio svoj narod (Lk 1,68). Pohodio nas je, da nas može svojom smrću i uskrsnućem otkupiti. „Živio je (i živi) s nama, nama u svemu jednak osim u grijehu”, da nas oslobodi grijeha. Vrijedi to za svakoga koji to traži i kod toga s Bogom surađuje, a i za cijelu Crkvu kao Kristovu zajednicu. „Imamo zajedništvo jedni s drugima, i krv Isusa, Sina njegova, čisti nas od svakoga grijeha” (1 Iv 1,7). Blago onima koji nastoje za sebe, i trude se za druge, da sve liturgijsko blago na osobit način doživljavaju i obogaćuju svakogodišnjim božićnim i vazmenim vremenom.

Smisao trostrukog došašća

Cijeli je naš život jedno duže ili kraće došašće. Posebno to vrijedi za one koji još nisu možda ni čuli za Gospodina našega Isusa Krista, ali i svakom kršćaninu može i mora Krist *dolaziti sve više i bliže*. Stoga nas apostol poziva na barem nedjeljnu misnu žrtvu i gozbu: „Doista, kad god jedete ovaj kruh i pijete čašu, smrt Gospodnju navješćujete, dok on ne dođe” (1 Kor 11,26). Crkva nam to za došašće ovako razglaba: „Vrijeme došašća je dvojakog značaja: vrijeme priprave na svečanosti Božića, u kojima se slavi prvi dolazak Sina Božjega k ljudima, a ujedno i vrijeme u koje se preko ovoga spominjanja misli upravljaju na iščekivanje drugog Kristova dolaska na svršetku vremena. Iz ta dva razloga predstavlja se vrijeme došašća kao vrijeme predanog i radosnog iščekivanja” (Opća načela o lit. godini i kalendaru, 39).

Euharistijom najkorisnije slavimo prvi Kristov dolazak i ona primljena znači njegov drugi dolazak k svakome od pričesnika, dok opet svakoga, opremljenog sve-

tom popudbinom, ne uzme sa sobom i na kraju vremena sve svoje k sebi. Isto nas dakle vjerničko stanje obvezuje da gajimo što dublje sjedinjenje s Kristom Gospodinom i sa svima koji su ili mogu postati njegovi. Koliko svatko od nas bude više njegov, bit ćemo i svi skupa više njegovi.

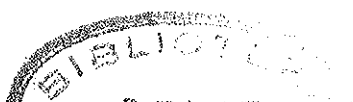
Dva smo teksta I. nedj. došašća vidjeli u prvom dijelu ovoga sastavka, ovdje čujemo vrlo značajnu Zbomu: „Udijeli, molimo te, da mu idemo ususret pravednim životom te nas, kad dođe, postavi sebi s desne i uvede u kraljevstvo nebesko”. Druga nedjelja dopunjuje uvjerenjem da Gospodin dolazi spasiti ne samo sionski puk već sve narode i da nas sve uvede u *zajedništvo svoje sudbine*. Nestalna je i sama po sebi bijedna sudbina svih nas, ali kad nam je zajednička s utjelovljenim Bogom, puna je blaženstva. To ne bi bila kad bi se odnosila samo na mene, posvećena je istom kad je omogućena svim ljudima. Svi za sve „neprestano prikazujemo žrtvu svoga predanja” (Darovna III. nedj.). Nastavak iste molitve — prema latinskom bolje u 1. izd. hrvatskog Misala — ukazuje kakvo je to predanje: „Tako obnavljamo otajstvo što nam ga ostavi Sin tvoj a tvoje spasenje u nama moćno djeluje”. U to nas obnavljanje Kristova otajstva sve vodi i pomaže najsavršeniji mistagog, Krist-Crkva.

Punina božićnog veselja

Od kada je anđeo betlehemske pastirima uzviknuo: „Ne bojte se! Evo, javljam vam blagovijest, veliku radost za sav narod!” (Lk 2,10), Crkva — sa svima narodima koji je tvore i s njom svaki na svoj način slave Božić — hoće da kod Ponoćke molimo: „Daj nam u nebu uživati njegovu radost”. Radost je to božićnog otajstva koju nam trokratna misna žrtva i pričest pruža svima, ali onakvu koja će *unaprijed odgovarati našoj radosti u nebu*. Istom ondje će svima biti vječni Božić, što ga nažalost sve manje priprema puko folklorno a često i trgovačko slavljenje naših Božića. Ova naša riječ označuje Boga koji je za sve nas postao malen, da to pred njim i mi postanemo, a ne da se prepuštamo svjetovnim užicima. Posebno još kada znamo da i najpotrebnije uvelike nedostaje našoj braći u „trećem svijetu” a i bliže.

Darovna iste noći tvrdi i moli: „Nebo i zemlja noćas razmjenjuju darove. Daj da se po toj razmjeni i mi nađemo u Kristu Isusu u kojem je naša narav uvijek s tobom”. *Divna se ova razmjena* odnosi na sve one koji su naše naravi, bez obzira na boju kože i stupanj razvitka. To je naglašeno u često ponavljanoj božićnom uskliku da se Krist rodio nama, naime, svima ljudima. Stoga Popričesna moli: „Pomozi da ovdje živimo kao pravi ljudi te zaslužimo s njime (s Kristom sjedinjeni) zauvijek drugovati u slavi”. Malo koristi jadikovati što mnogi Božić provedu nekršćanski pa ni kao pravi ljudi. Važno je kako ga provodim ja i moja zajednica.

Zomica nam kod pripreve misnih darova pokazuje kako se dolazi do punine božićnog veselja: „Gospodine, daj da naš prinos bude u skladu s otajstvom Božića što ga slavimo: Krist se u ljudskom rođenju objavio i kao Bog, nek tako i nama

ovaj zemaljski prinos donese božanski dar". Nema toga dara koji bi se mogao usporediti s božićnom misnom žrtvom i njezinim blagovanjem, a kamoli da bi ga mogao nadomjestiti. *Božić bez Boga u nama nije Božić*. Isus nam, prema lat. tekstu, hoće da podari svoj božanski život, a koliki ostaju u smrti grijeha i razvrata! Mnogi moramo dosta toga promijeniti u sebi da možemo uvažiti sve mistagoške pozive naše Crkve. Ona je u Predslovlju došašća molila da nas Krist zateče budne i raspjevane a ne zaspale i mlitave.

Istom na vrhuncu božićnog slavlja na Danjoj nam misi Krist blišta. Sve su tri njezine molitve tako pune mistagoških oznaka za shvaćanje što nam svima ima biti rođenje Bogočovjeka i njegovo liturgijsko slavljenje, da bi se skoro o svakoj njihovoj riječi mogao održati koristan nagovor. Posebno je sažeto ta zbilja iznesena u II. Predslovlju rođenja Gospodnjega kad Ocu zahvaljujemo po Kristu našem Gospodinu koji „je u otajstvu svoga čudesnog rođenja sakrio svoje božanstvo i pojavio se u obličju čovjeka; poče život u vremenu, da sve palo u sebi uzdigne, obnovi sklad svijeta, grijehom narušen, a zalutalog čovjeka opet pozove u svoje kraljevstvo". Sve to omogućuje zapravo svako euharistijsko slavlje, jer u svakom se ostvaruje naša izjava o Kristu „koji je danas čovjeku postao brat i drug" (Zborna Danje mise).

Nastavak božićnog raspoloženja

Pučke nam božićne pjesme božićno ozračje mogu dočaravati kroz nekoliko dana, ali nas misni liturgijski tekstovi uče kako bismo u tom ozračju mogli proživjeti *sve svoje dane na zemlji*. Kada u vezi sa Svetom obitelji o pričesti možemo pjevati: „Bog se na zemlji pojavio i među ljudima udomio" (Bar 3,38), onda to uvjerenje moraju još više proizvesti tri misne molitve toga dana. Ljubav su i mir u svakoj obitelji ovisni od toga koliko svi u njoj nastoje nasljedovati Svetu obitelj, svatko prema tome što je, otac, majka ili dijete. Nije to lako izvedivo pa nam 1. I. dolazi za cijelu godinu u pomoć Majka Krista i Crkve. Neki ma se čini suvišnim što je još i dan nakon Duhova uveden spomen Marije Majke Crkve no vodstvo je Crkve htjelo i time istaknuti koliko je dan-danas ugrožena svaka „Crkva u malom", svaka obitelj, i kolika joj je pomoć potrebna od Kristove i naše Majke.

Trajno se božićno raspoloženje može održati samo u onima koji u sebi neprestano podržavaju uvjerenje: „Svima koji ga primiše podade moć da postanu djeca Božja" (Pričesna II. nedj. po Božiću; Iv 1,12). Tko da to ne želi za sebe i za sve ljude? Jedino sredstvo za tu zbilju pruža iskustvo što su ga stari izrazili riječima „filii per Filium", djeca Božja postajemo istom po njegovu Sinu. Bilo koji drugi put za stvaranje raja na zemlji ovu pretvara, ako ne baš u pakao, u sve teže čistište, barem za ogromnu većinu ljudi.

Na sve ljude mislimo naročito o Bogojavljenju, jer je Bog svih Gospodar. U mudracima su svi narodi prinijeli svoj trostruki dar i sve ono što on znači, ali nas

neprestano mora mučiti stvarnost kako je još uvijek razmjerno malo ljudi koji hode u svjetlu prave vjere. Crkva tog dana zna u kojem smislu oni darovi mudraca označuju Krista. No ona bi, daleko više od nas premalo svjesnih, htjela da naš svima zajednički Kralj, Bog i Čovjek, bude neprestano svima euharistijska žrtva i hrana. Koliko se to ostvaruje u svim liturgijskim zajednicama, toliko se i širi Božje kraljevstvo na svim kontinentima.

Misao o našem božanskom posinovljenju, koja je misao-vodilja duhovnosti mnogih svetaca i svetačkih kandidata (npr. Terezije od Djeteta Isusa i opata Marmiona), naglašena je naročito prikladno u misnim molitvama na blagdan Krštenja Gospodnjega. On zaključuje božićno doba sa željom da u svima posvijesti i oživi *ljepotu krsne milosti* koju nam je svima čuvati kao zjenicu oka. Uz to valja uvijek iznova usrdno moliti da krsna milost bude udijeljena svima koji imaju Boga za Oca, tj onima koje on hoće da ima kao svoje ljubljene sinove, a to su svi ljudi svih vremena i krajeva. Zato je „otajstvo našeg spasenja u Kristu objavio svim narodima na prosvjetljenje” (Predslovlje Bogojavljenja).

Korizmena obnova kršćanskog života

Svaki se život mora obnavljati, svaki osim božanskoga, a u nama i on. *U prirodi tome služi proljeće, u Crkvi korizma.* Na Pepelnicu onima koji se s Kristom spremaju provesti 40 dana moleći i posteći liturgija moli: „Daj da po korizmenoj obnovi kršćanskog života čiste duše proslave vazmeno otajstvo tvoga Sina”. Cilj nam je dakle Kristovo otajstvo učiniti svojim, a to je moguće neprestanim našim preporadanjem. Majka se Crkva posebno u korizmi osjeća kao apostol Pavao: „Dječice moja, koju ponovno rađam dok se Krist ne oblikuje u vama” (Gal 4,19). Vrijedi za sve već krštene a još više za one koji se neposredno pripremaju za krštenje i o kojima korizmena liturgija toliko govori, što može i krštenima uvelike koristiti.

U vezi s Isusovim postom i s njegovim riječima sotonu — poslije pričesti zahvaljujemo Ocu što nas je nahranio kruhom s neba i molimo ga: „Nauči nas gladovati za Isusom Kristom, kruhom živim i pravim, i živjeti od svake riječi što izlazi iz tvojih usta” (I. nedj.). Razmatrana nam Biblija i blagovana euharistija omogućuju „da već na zemlji budemo dionici nebeskih dobara” (II. nedj.). Pristupajući k oltaru III. nedj., kad ćemo prisustvovati Isusovu razgovoru sa Samarijanom, pjevamo: „Kad na vama pokažem svetost svoju, skupit ću vas iz svih zemalja. Poškropit ću vas vodom čistom i očistit ću vas od svih vaših nečistoća. I dat ću vam novo srce, govori Gospodin” (Ez 36,23-26). Kod pričesti tog dana pjevamo o Kristovu izvoru vode koja teče u život vječni i zahvaljujemo što nas je nahranio kruhom s neba.

Predslovlje IV. nedj. u ime ozdravljenog slijepca od rođenja i svih nas radosno pjeva o našem Gospodinu: „Otajstvom utjelovljenja on je ljudski rod iz tame priveo k svjetlu vjere, a nas robove staroga grijeha, novim rođenjem iz krsne vode, uzdigao je na dostojanstvo Božjih sinova i kćeri”. Slijedeće se nedjelje ističe naše

otajstveno sjedinjenje s Kristom pa poslije pričesti molimo: „Svemogući Bože, pričestili smo se tijelom i krvlju tvoga Sina. Molimo te da uvijek ostanemo njegovi udovi”.

Svetim tjednom k Uskrsu

U prvim je stoljećima za tu pripravu kršćanima bio dovoljan jedan tjedan. Mi se u njemu nastojimo pojačati, na što nas liturgija poziva odmah na početku Cvjetnice: „Slijedimo Gospodina na križnom putu, da imamo dijela u njegovu uskrsnuću”. Druga molitva kod blagoslova grančica glasi: „Danas držimo grančice u čast Kristu pobjedniku, daj da po njemu budemo plodni dobrim djelima”. Teško je reći da li *Kristovu pobjedu i plodnost* ljepše označuje palma ili maslina. Najvažnije je da mi jednu i drugu stičemo po njemu. S njime mučenim izjavljujemo Ocu: „A sada, braći ću svojoj navješćivati ime tvoje, hvalit ću te usred zboru” (Pripj. ps.). Kako ne bismo to činili kad „njegova je smrt uništila naša zlodjela, a njegovo uskrsnuće donijelo nam opravdanje” (Predslovlje). Tu je sažeto i istaknuto što je Kristovo a što je naše, i kako se to dvoje u njemu spaja.

U Velikom četvrtku uočimo dvije stvari. Poželjno je da se svuda uvede *pranje nogu*, jer te večeri čujemo kako je Gospodin rekao: „Primjer sam vam dao da i vi činite kao što ja vama učinih” (Iv 13,15). Iste je večeri sada uvedeno *donosjenje prikaznih darova za siromahe* što ih je nakupio naš korizmeni post u jelu, piću i ostalim ugodnostima. Kroz korizmu je bilo dosta govora o toj milostinji jer ona „oslobađa od smrti i ne dopušta da odeš u mrak; milostinja je mio dar pred licem Svevišnjega” (Tob 4,10-11). Zapravo je ona učinjena onome o kojemu se tada pjeva: „U sredini našoj neka bude Krist Bog”.

Darovna molitva ove večeri je toliko mistagoška da se uzima više puta a nalazi se i u prvoj napomeni liturgijske Konstitucije (SC 2): „Kad god se slavi spomen ove žrtve, izvršuje se djelo našeg otkupljenja”. Tu misao krasno razvija i opijeva Predslovlje te večeri. Isto ističe i Pričesna pjesma: „Ovo je tijelo moje, koje se za vas predaje; ova čaša novi je Savez u mojoj Krivi. Ovo činite, kad god blagujete i pijete, meni na spomen” (1 Kor 11,24-25). Tko će se oglušiti na te riječi da barem te večeri dijeli *svetu pričest svima pod objema prilikama*? Takva je večera Božjega Sina priprava na njegovu vječnu gozbu (Popričesna). I u himnu kod prijenosa Svetotajstva razmišljamo čim je sve Gospodin dokazao svoju ljubav svima nama.

Bogoslužje Velikog petka počinje molitvom kojom Boga podsjećamo *na velika djela njegova milosrđa prema nama*, a osobito jer je njegov Sin prolio svoju krv za našu zaštitu i posvećenje. U njezinoj je inačici riječ o starom Adamu, što smo mi, i o novom, Kristu. Mnogo nam to može reći o našem preporođenju sada o Vazmu i o našoj poistovjetnosti s Kristom. Čitava je Sveopća molitva toga dana za sve ljude a posebno je istaknuto da Božji „Duh posvećuje i ravna čitavo tijelo Crkve”. Ono se rađa i uzdržava vodom i krvlju koje su potekle iz probodena Sr-

ca Raspetoga. Nadalje se u toj Molitvi spominje kako se preporođeni u krsnom studencu pridružuju Božjoj posinjenoj djeci. Samo Bog sjedinjuje podijeljene i čuva sjedinjene, a na nama je da nas posvećuje jedno te isto krštenje, ujedinjuje cjelovita vjera i povezuje iskrena ljubav. Bez toga bi sva pobožna čuvstva uz Isusovu muku i smrt mogla biti strašno prolazna i zapravo ništava.

Na to nas podsjeća liturgija i kod pjevanja Prijekora dok se klanjamo otkrivenom Križu. U njima se na kraju kaže koliko je *neshvatljivoga Božjeg milosrđa u našoj povezanosti s Kristom*: „Ja uzvisih tebe velikom moći, a ti mene objesi na drvo križa”. Čitavu tu razmjenu analizira Pjesan koja slijedi, samo što se malo pjeva pa bi je valjalo barem zasebno razmotriti. U njoj je više pjesničkih slika o Kristovu tijelu, o drvetu križa s lišćem, cvijećem i plodom, te o lađi koja potopljene vodi k luci spasa. Vrhunac je u Popričesnoj, gdje se kao i u slijedećoj molitvi nad narodom, na sami Veliki petak spominje s Kristom i naše uskrsnuće. Tako nas uči liturgija.

Liturgijska raspjevanost vazmenog vremena

Završetak zadnjega stavka svjedoči da je *Kristova i naša Pasha smrti i uskrsnuća jedna te ista zbilja*. Ako tu nužnu dvojnost muke i proslave metodički ovdje dijelimo, činimo samo stoga da još jače podcrtamo ono što nam liturgija u svemu svom obilju pruža kroz čitavu Pedesetnicu. I brojčano je jače istaknuta od Četrdesetnice (Kvadragesime, korizme). Iz sve vazmene raspjevanosti uzmimo samo ono što nam svjedoči o našem sjedinjenju s Uskrsnim i njegovom braćom, kako se Isus izrazio u svojem uskrsnom nalogu Mariji Magdaleni (Iv 20,17). Previše smo ga stajali da bi mogao misliti drukčije.

Na *uskrsnoj se svijeći* njegova vremena obilježuju našim godinama koje opet teku od njegova rođenja za nas. U Vazmenom se hvalospjevu da je Krist za nas isplatio naš dug Ocu i da smo preporođenjem od našeg Otkupitelja zadobili otkupljenje. Od toga je svega razumljiv zanos naše liturgije, tu izričito spomenut. Opravdan je osobito zaključnim usklikom: „O, zaista blažena noć, u kojoj se nebesko sa zemaljskim, božansko s ljudskim povezuje”. Tako su i povezane teologija i antropologija kad se pravo shvaćaju i usklađuju.

Šteta je ako se u Službi riječi Uskrsne noći ne pročitaju *sva ponuđena čitanja*, već zbog toga što onda otpadaju odgovarajući psalmi i sadržajem tako bremenate molitve. U njima se govori da je Bog čovjeka divno stvorio a još divnije otkupio; da milošću posinstva širom svijeta množi sinove svoga obećanja; da sada sve narode spasava vodom krštenja i sav svijet ubraja u Abrahamovu djecu; da po vjeri svi narodi svijeta postanu odabrani narod; da krštenjem umnaža broj svoje djece; da je glasom svojih proroka objasnio tajne sadašnjih vremena; da stalno uvećava svoju Crkvu pozivajući u nju ljude iz svih naroda; da što je palo pridiže, što je staro pomlađuje a rasuto vraća u cjelinu. Na temelju svega toga možemo u Zbornoj moliti: „Oživi u nama duh posinstva, što smo ga u krštenju primili: obnovi nas u tijelu i duhu, da ti služimo iskrena srca”.

I u *Krsnoj službi* vrve izrazi o našem pribrojenju Kristu; o narodu krštenika koji su Božja djeca i njegovi izabranici; o novom rođenju i novom djetinjstvu; i kako je Krist blizak svome narodu koji je stoga narod Božji. Još bi trebalo izvući slične izraze iz blagoslova krsne vode i obnove krsnih obećanja. S pravom se neki i ponavljaju jer im istom tako možemo bolje dokučiti smisao. Napokon sve sažimlje Darovna kojom molimo da Gospodin sa žrtvenim darovima primi i molitve svoga naroda te ono što je vazmenim otajstvom započeto bude po Kristovu djelovanju nama lijek za vječnost. Vrhunac je opet u Popričesnoj: „Udijeli nam, Gospodine, duha svoje ljubavi: okrijepio si nas vazmenim otajstvima, daj da tvom milošću živimo u bratskoj slozi”. I tu povezanost omogućuje samo Kristova milost koja i ovdje znači u prvom redu naše sjedinjenje s njim i s braćom.

Ozračje nam čitavoga vazmenog vremena opisuje njegovo V. Predslovlje: „Kad je Krist žrtvovan, naš vazmeni Jaganjac, prinosom svoga tijela u pravoj žrtvi na križu ispunio je starozavjetne žrtve, predao sebe za naše spasenje te ostaje zauvijek i svećenik i oltar i žrtveni Jaganjac”. Po tome smo uvjereni da Bog svake godine vazmenim slavljem „užiže vjeru svog svetog naroda” pa sve dublje shvaćamo „što je krst koji nas je oprao, što je duh koji nas je nanovo rodio, što je krv koja nas je otkupila” (2. nedj.). Treće nedjelje molimo Boga „nek se tvoj narod vazda raduje što si mu obnovio mladost duha i vratio mu dostojanstvo svojih sinova i kćeri”. Četvrte želimo od Boga, „nek stado tvojih vjernika, makar skromno, prisprije onamo kamo ga predvodi hrabri Pastir”, što se još konkretnije ponavlja u Popričesnoj. Peta nedj. povezuje naše spasenje i posinjenje, pravu slobodu i vječnu baštinu te kako nas nebeska otajstva iz stare grešnosti prenose u novi život. U Šestoj se opet spominje zanos, čak neoslabljeni, ovih dana, „da Kristov spomen bude djelatan u našem životu i radu”.

Slabi je znak što se u nekim evropskim krajevima Uzašašće prenosi na nedjelje, kad oba ta dana imaju svoju izrazitu značajku: *Uzašašće kao dovršenje Kristova spasenjskog djela*, a slijedeća nedjelja nas potiče na čeznuće i traženje Gospodnjega lica. No, Predslovlje sve uvjerava kako Krist „nije nas napustio, nego nam je dao nadu da ćemo kao udovi njegova Tijela biti s njime u istoj slavi gdje je on, naša Glava i prvijenac”. A u drugom se Predslovlju usuđujemo čak moliti, „da nas učini dionicima svoga božanstva”. Liturgija ima to uvjerenje od apostolskog prvaka: „Obdareni smo dragocjenim, najvećim obećanjima, da po njima postanete zajedničari božanske naravi” (2 Pt 1,4). Nisu to bijedne ljudske tlapnje kada u Popričesnoj VII. nedj. možemo moliti: „Po ovim nam svetim otajstvima učvrsti nadu da će se na svemu tijelu Crkve dovršiti što je počelo u Kristu, našoj Glavi”. Krist se dakle poistovjećuje s Crkvom. Tko će onda reći da je zbilja Kristova otajstvena tijela samo lijepa prispodoba? Može to biti onome tko ne pozna liturgiju.

Svetkovina je Duhova slična Uskrsnoj već po tome što i ona ima svoje bdjenje kod koga su se krštavali oni koji se nisu mogli o Uskrsu. Uz to, kao i Uskrsna, ima posebnu Posljedicu u kojoj se pjesnički iznosi što sve Kristov Duh obavlja u njegovoj Crkvi i u svakoj njezinoj duši koja mu se otvara i s njim surađuje. Litur-

gija je uvjerenjena kako je sam Bog htio „da slavlje vazmenog otajstva traje pedeset dana i svrši na Duhove”. No to nije svršetak već do kraja vjekova dovršavanje i u vezi s nama *usavršavanje Kristova spasenjskog djela* u sveukupnom ljudskom rodu. Da što bolje upoznamo to Duhovsko usavršavanje, valja barem letimice proći sve što je liturgija stavila u trima glavnim misnim molitvama dvaju duhovskih obrazaca. Vrhunac je u Predslovlju koje Bogu zahvaljuje: „Danas si dovršio vazmeno djelo spasenja; danas si poslao Svetog Duha vjemima, koje si pridružio sudbini svoga Sina. Danas se Crkva predstavlja svijetu, kad si svim narodima dao poznavanje Boga, da te u istoj vjeri slave svi jezici na zemlji”.

Vrijedilo je to u svim vjekovima a ponaosob nakon II. vat. sabora i od njega obnovljene liturgije koja se, prema našim slavenskim apostolima, sada slavi u svim jezicima. Iz gornjeg se navoda posebno još jednom zaustavimo kod tvrdnje da smo, bijedni kakvi smo, ipak *pridruženi sudbini Božjega Sina*. On svojim utjelovljenjem i otkupljenjem „onima koji ga primiše podade moć da postanu djeca Božja” (Iv 1,12). Apostola Kristova ljubimca dopunjuje duboki Pavao: „Sam Duh susvjedok je s našim duhom da smo djeca Božja; ako pak djeca, onda i baštinici, baštinici Božji, a subaštinici Kristovi, kada doista s njime zajedno trpimo, da se zajedno s njime i proslavimo” (Rim 8,16-17). To slavljenje muke i nagrade – gore je u Predslovlju rečeno – obavljamo u zemaljskoj liturgiji da ga nastavimo u nebeskoj.

Završetak

Sve smo navedene liturgijske tekstove mogli razmotriti pod nekim posebnim vidicima. Npr. 1) kako oni označuju naše sjedinjenje s Kristom; 2) kako ga on sam podržava; 3) što je u tu svrhu nama činiti; 4) kamo nas ti tekstovi konačno vode i sl. Moglo bi se, dakle, s tim tekstovima sastaviti vrlo korisno mistagoško predavanje, čitav mali traktat. No, ovdje smo radije liturgijske navode nizali redom kako ih ima naš Misal da lakše posluže onima koji skoro svake nedjelje i svetkovine žele uvidjeti *otajstvo našeg divnog sjedinjenja s Kristom* i onda o tome i drugima govoriti. I takva analitička metoda može dosta koristiti sintetičnom pregledu razmotrenih liturgijskih istina i stvarnosti.

I bez te sinteze ovaj nas je analitičan pregled mogao uvjeriti koliko su povezana i međusobno isprepletena dva povlaštena svake liturgijske godine. Ona se spravom uspoređuje s elipsom koja ima dva središta ili žarišta: Kristovo utjelovljenje i otkupljenje. Otkupljeni smo jer smo od Boga pohođeni sa svim onim što to spasenjsko pohođenje sadrži. Krist nas je mogao otkupiti istom nakon što nas je pohodio i time postao naš i mi njegovi. „Radi nas ljudi i radi našega spasenja sišao je s nebesa”, da nas uključi u svoje otajstveno Tijelo. On se u nebo vratio kao Glava tog tijela da ga tamo kao udovi slijedimo jedan za drugim. Zaslužio nam je to i omogućio svojom smrću i uskrsnućem, koja se otajstva za nas posadašnjuju u sve-toj liturgiji što ju je on ustanovio i s nama je obavlja. Sva su liturgijska a naročito euharistijska slavlja ne samo pozivi već i pravi izazovi za *osobno primjenjivanje*